

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת אמור

אור

מידת הרחמנות על בעלי חיים:

פרשת אמור ויקרא פרק כב (כה) וְשׂוֹר אִישׁהּ אֶתוֹ וְאֶת־בְּנֵוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בַיּוֹם אֶחָד: וְכֵן פֶּסֶק בְּשׁוֹרָע יו"ד סימן טז סעיף א. אסור לשהוט אותו ואת בנו (ויקרא כב, כה) ביום א', לא שנה האם ואחר כך הבן או הבת, ל"ש הבן או הבת ואח"כ האם. וכתבו הפוסקים אפילו שני בני אדם שונים האחרון לוקח.

שאלות:

אז שואל החינוך מצוה רצד מאחר שהתורה התירה את שחיטת בעלי חיים לצורך בני אדם וזה תיקונם, אם כן מה כבר משנה שישחוט אותו ואת בנו ביחד כאשר הוא נצרך להם, ועוד יותר כאשר מדובר בשני בני אדם? מה גם אם שוחט כל אחד במקום אחר מבלי שבהמה רואה את חברתה למה נאסור?

לצערנו מצוי מאוד שמצערים בעלי חיים:

הנה כאשר נתכונן נראה עד כמה מזוללים בצער בעלי חיים בפרט ילדים קטנים אשר הופכים את הדבר לשעשוע לזרוק אבנים על התול או כלב או עופות וכדומא, ותורתנו הקדושה מלמדת אותנו שהובה להנך למידת הרחמנות ולעקור את מידת האכזריות מהשורש כי היא סיבה שהשם יתברך נוהג עם האדם לפי מנהגו אם יודע לרחם מרחמים עליו ואם לא אין עליו רחמים ופעמים רבות סובל האדם בגלל אותו צער שמצערים את בעלי חיים כמו שנבאר.

טעם הציווי משום צער בעלי חיים:

וכתב התנא הקדוש רבנו יונתן בן עוזיאל בתרגום יונתן ויקרא פרשת אמור פרק כב פסוק כה (כה) עָמִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיבְמָא דְאֲבוּנֵן רַחֲמֵן בְּשִׁמְיָא פֶּן תִּהְיוּ רַחֲמֵינִי בְּאַרְעָא תּוֹרְתָא או רַחֲמֵינֵי יְתָה וְיִתָּה לֹא תִיכְסֹן בְּיוֹמָא הַד: וכן מבואר בזוהר הקדוש פרשת אמור דף צב איתא שטעם המצוה הוא כדי שנמנע מאכזריות כיון שעצם הריגתו אם ובנה ביום אחד היא מידת אכזריות ומוזה צריך להתרחק האדם. וכ"כ הרמב"ם במורה נבוכים והביא דבריו הרמב"ן דברים פרק כב (ו) כי יקרא קן צפור לפניך – גם זו מצוה מבוארת מן אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד (ויקרא כב כה). כי הטעם בשניהם לבלתי היות לנו לב אכזרי ולא נרחם, וכו': וכן כתב הרב במורה הנבוכים (ג מה), וכן תירץ בספר החינוך מצוה רצד ועוד נוכל לומר בענין על צד הפשט כמו כן, שהוא לקבוע בנפשנו מדת החמלה ולהרחיק מדת האכזריות שהיא מדה רעה, ולכן, אף על פי שהתיר לנו האל מיני בעלי חיים למחייתנו צונו לבל נהרוג אותו ואת בנו ביחד, ולקבוע בנפשנו מדת החמלה. בגמרא בבבא מציעא לב עמ"ב שם דנים בשאלה האם צער בע"ח הוא מדאורייתא או מדרבנן כל התנאים וביניהם רשב"י סוברים שצער בע"ח דאורייתא למעט התנא רבי יוסי הגליל שסובר שצער בע"ח דרבנן ההלכה הפסוקה היא כדעת רוב החכמים היינו שצער בע"ח הוא מדאורייתא. ללמדנו שלמרות ששני בני אדם ישחטו ובמקומות אחרים בכל זאת עצם המעשה מתוך ידיעה ששוחטים האם ובנה או בתה זה מעשה אכזריות ומשריש באדם מידת האכזריות הפך דרכו של הקב"ה שהוא אב הרחמים.

קושיית המהרש"א פתירה במאמרי חז"ל וביאורו ותירוץ החיד"א:

אלה שהקשה המהרש"א על דברי התנא רבי יונתן בן עוזיאל והראשונים שדבריהם סותרים את דברי חז"ל במסכת מגילה דף כה ע"א אלא, על קן צפור יגיעו רחמין מאי טעמא? פליגי בה תרי אמוראי במערבא, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא, חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית, וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים, ואינן אלא גזירות. ותירץ מרן החיד"א בחומת אנך ויקרא פרשת אמור ג. ושור או שה אותו ואת בנו וכו'. ובדוחק אפשר לישב קצת דמה שאומר בש"ס הוא שאומר שטעם המצוה הוא שהקב"ה ריחם על אותו ואת בנו ומשתקין אותו שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינן אלא גזרות. אבל כונת פירוש הנזכר דודאי יש סוד למצוה והוא גזרה. אך מצוה לישראל שירחמו מלבד הסוד והגזרה עכ"ל: כוונתו בזה שאין ספק שקיום המצוה צריך לעשות מפני גזרת השם ולא מפני הטעמים, ולכן גם בתפילתו אין לו לפנות לקב"ה מכוה טעמי המצוה ולעשות מידותיו רחמים כי גזרות הן ומשתקין אותו, אך מאידך חובת האדם לעבוד על מידותיו שיהיה רחמן ולא אכזרי כי כבר אמרו חז"ל במסכת יבמות דף עט ע"א אמר שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים, והביישנין, וגומלי הסדים. וכן מבואר במסכת ביצה דף לב ע"ב דכתיב ונתן לך רחמים ורחמך, כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו, וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו. עוד מבואר במסכת שבת דף קנא ע"ב תניא רבן גמליאל ברבי אומר ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים. עוד אמרו חז"ל במדרש אגדת בראשית (בזכר) פרק כה זש"ה ולא ידבק בידך וגו' ונתן לך רחמים ורחמך (דברים יג יח), אמר להן משה סימן יחא בידך, כל זמן שאתה מרחם על חבירך אף הב"ה מרחם עליך, אם אין לך רחמים על חבירך אין הקדוש ברוך הוא מרחם עליך.

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

והדברים נפסקו להלכה בשו"ע יו"ד סימן רמ"ז ס"ג כל המרחם על העניים הקב"ה מרחם עליו. לזאת חובה על האדם לרכוש את מידת הרחמנות וכמו שדרשו חז"ל במסכת שבת דף קלג אבא שאול אומר שמות מו ב ואנוהו הוי דומה לו מה הוא הנון ורחום אף אתה היה הנון ורחום.

מצוות להקנות מידת הרחמים באדם:

ואכן מלבד הנ"ל מצוות רבות ניתנו להשריש בנו את מידת הרחמנות. כגון מצוות המנוחה בשבת כותבת התורה בשמות (פרשת משפטים) פרק כג פסוק (יב) ששנת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך וינפש בך אמתך ויגור: פסוק זה מגלה את הרעיון הפלאי שה' נתן לעם ישראל את השבת למען מנוחתם של השור והחמור תחילה רק אח"כ באים גם בן אמתך והגר, כי התורה רוצה להשריש בקרבנו את מידת הרחמנות. מצוות שחיטה כותבת התורה בדברים (פרשת ראה) פרק יב פסוק (כ) פייירחיב יקוק אלהיך את גבולך באשר דבר לך ואמרת אכלה בשר פיייתאנה נפשך לאכל בשר ככלי אנת נפשך תאכל בשר: (כא) פייירחק ממוך המקום אשר יבחר יקוק אלהיך לשום שמו שם וזכות מן מן וימצאנה אשר נתן יקוק לך באשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אנת נפשך: התורה מתירה לאדם כאשר רוצה לאכול בשר אך מבקשת מהאדם וזכות שפירושו לשהות את הבהמה. וכתב הרמב"ם מעמה של מצווה זו הוא משום צער בע"ח רחמים על הבהמות. מצוות פריקה המצווה שממנה למדו חז"ל שצער בע"ח הוא מדאורייתא היא מצוות פריקה כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעוזב לו עוזב תעוזב עמו משום צער בע"ח. מצוות הקרבת קורבן מיום השמיני והיה שבעת ימים תחת אמו מיום השמיני והלאה ירצה לקורבן אשה לה, יש איסור להקריב קורבן בהמה לפני שעבר עליו שבוע ימים משום שיש חיוב לרחם על האם לתת לה להניק את בנה במשך שבוע שלם ורק אח"כ ביום השמיני מותר להקריב את הבהמה לה' ז"א שהרחמנות על האם שתוכל להיות עם בנה ולטפל בו שבעת ימים חשובה יותר מלהקריב את הבהמה לקב"ה אמנם קשה על האם להיפרד מבנה אך לאחר שקיבלה את סיפוקה במשך שבעת הימים בהם שהתה עם בנה היא כבר בנויה נפשית לקבל את הגזירה של לקיחת ילדה ממנה ומוכנה להקריב את בנה קורבן לה'. לא תבשל גדי בחלב אמו כדי שלא נהיה אכזריים: שולש פעמים הוזהרנו בתורה שמות כג יט שמות לד כו דברים יד כא לא תבשל גדי בחלב אמו וביאר הרמב"ן זצ"ל דברים יד כא שטעם מצוה זו להנך אותנו שלא נהיה עם אכזרי וז"ל כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך לא תבשל גדי בחלב אמו וטעם כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך דבק עם לא תבשל גדי בחלב אמו כי איננו מאכל נתעב אבל יאסור אותו להיותנו קדושים במאכלים שלא נהיה עם אכזרי ולא ירחמו שנחלוב את האם ונוציא ממנה החלב שנבשל בו הבן ואף על פי שכל בשר בחלב יכנס בלאו הזה כי כל מינקת תקרא אם וכל יונק יקרא גדי והוא דרך הבישול והנה ככולם אכזריות. טעם איסור אכילת חלב ודם מולידים אכזריות בנפש האוכל: עוד מצווה או תנו התורה על איסור אכילת חלב ודם הנלמד מהפסוק ויקרא ז כג כו דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. ומהפסוק וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה. מכך למדנו על האיסור לאכול חלב ודם אפילו של בהמה טהורה. וביאר רבינו בחיי זצ"ל שם בשם הרמב"ן זצ"ל מפני שהדם הוא הנפש הבהמית אין ראוי לנו שנערב בטבעה ונצטוונו שנגדל טבענו להיות רך ורחמני לא אכזרי ואילו היינו אוכלים הדם היה מוליד כנפשנו אכזריות וגסות טבע. טעם מצוות כיסוי הדם מניעת אכזריות בלבנו: ומצוות עשה של כיסוי הדם נלמדת מן הפסוק ויקרא יז יג ו איש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר. ובספר החינוך מצוה קפז ביאר שמטרת מצווה זו כדי שלא נקנה בנפשנו מידת האכזריות וז"ל מ שר שי המצוה לפי שהנפש תלויה בדם ולכן ראוי לנו לכסות הנפש ולהסתירו מעין רואיו מרם נאכל הבשר כי גם בזה נקנה קצת אכזריות בנפשנו לאכול הבשר והנפש נשפך לפנינו. איסור אבר מן החי משום מידת האכזריות. שוב מצונו בתורה את האיסור של אכילת אבר מן החי וכומו שכתוב דברים יב כג ול א תאכל הנפש עם הבשר ול מדנו מפי השמועה שהכוונה היא שלא נאכל אבר שנחתך מן החי והרמב"ם זצ"ל במורה נבוכים ח"ג פמ"ח ובספר החינוך מצוה תנב ביארו שטעם האיסור הוא כדי שלא נקנה בלבנו את מידת האכזריות. וישנם עוד מצוות וכל זה בכדי להשריש בתוכנו מידת הרחמנות.

חובת האדם למנוע אפילו צער מרומה:

עוד יותר כתוב בדברים פרשת כי תצא פרק כב (י) לאיתתך בשריך ויבחרך יחיד: ומבואר במדרש אגדה (בוכר) דברים פרשת כי תצא פרק כב סימן [י] לא תחרוש בשור ובחמור יחידו, לפי שאין כוחם שוה. לפי שהשור מעלה גרה, ונראה לחמור כאלו אוכל ויהיה לחמור צער, צער בעלי חיים אסור ע"כ: שוב התורה מלמדת את האדם על אצילות הנפש של היהודי ברוח התורה עד כמה חייב לתת את דעתו שלא יצער את החמור בזה שיראה את השור מעלה גרה וידמה בנפשו שנתנו אוכל רק לשור ולא נתנו. ומזה ילמד ויקיש האדם על אחת כמה וכמה שצריך להיות זהיר ונזהר שלא לצער את חברו ולתת את דעתו בכל פעולה מעשה או דיבור שלא ישתרבו מכך צער לזולת.

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

אין הקדוש ברוך הוא נותן גדולה לאדם עד שבדקו במידת הרהמנות:

והדבר מפורש במדרש שמות רבה פרשת שמות פרשה ב סימן ג ד"א ומשה היה רועה הה"ד (משלי ל) כל אמרת אלוה צרופה אין הקדוש ברוך הוא נותן גדולה לאדם עד שבדקתו בדבר קטן ואח"כ מעלתו לגדולה, הרי לך שני גדולי עולם שבדקן הקדוש ברוך הוא בדבר קטן ונמצאו נאמנים והעלן לגדולה, בדק לדוד בצאן וכו', וכן במשה הוא אומר וינהג את הצאן אחר המדבר וכו'. ויותר מבואר בשמות רבה פרשת שמות פרשה ב סימן ב וכו'. וכתב לבאר בספר שפתי דעת להגרה"ה פרידלנדר משגיה דפונביז' זצ"ל: הקב"ה בחן את דוד אם מתאים למלך בהנהגת הצאן: הנה מצאנו בחז"ל שהקב"ה בוחן את הצדיקים אם הם מתאימים לתפקידים החשובים שרוצה לתת להם כך אמרו שמות רבה ב-ב ולמי בוחן לצדיק שנאמר תהילים יא-ה ה' צדיק יבחן' ובמה הוא בוחנו במרעה צאן בדק לדוד בצאן ומצאו רועה פה לפני שהקב"ה בחר בדוד להיות מלך על ישראל עשה לו בחינה אם הוא מתאים להנהיג את עם ישראל. לפי הבנת השכל האנושי וכמקובל באומות הכישורים הנדרשים ממי שמועמד ומעודת לתפקיד של מנהיגות וריבוי הפעלים והמעשים שעשה בעבר שעליו להציג כדי לזכות בתפקיד הן, לדוגמא בושר הדיבור הדיבור כשרון נאום מעולה ומבריק, והיכולת לשכנע ולהטות לב בני אדם לקבל את דבריו, כשרון מנהיגות להיות תקיף בדעתו, אבל לא לנהוג בפזיזות אלא בזהירות, ובנוסף לכך עליו להראות עבר של עסקנות ופעילות ציבורית מסועפת ומפורסמת. ואילו השי"ת לא בחן את דוד באף אחת מהנקודות שמנינו אלא בגישתו לצאן שאותו הנהיג, וכך אמרו שמות רבה שם שנאמר תהילים עח-ע ויקחהו ממכלאות צאן' מהו ממכלאות צאן, מכלאות הצאן הוא המקום בו סוגרים ועוצרים את הצאן מלצאת למרעה וכוזה נבחן דוד, וכך היה נוהג היה מונע הגדולים מפני הקטנים וכו' כי אם היה מוציא את כולם יחד היו הבחורים החוקים משתלמים ככה על העשב הרך שגם להם יותר נעים לאכול את הרך ומגרשים את הקטנים והזקנים ולא היה נשאר לקטנים ולזקנים עשב שראוי להם לאכילה, ולכן הוציא את הצאן אל המרעה סוגים סוגים כדי שכולם יאכלו, אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כוחו יבוא וירעה בעמו, הדא הוא דכתיב תהילים עח-עא מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו" נמצא שהמבחן היה בשלימות מידת הרהמנות כי הקדשת המחשבה איך להיטיב עם כל סוגי הצאן והדאגה לכך שכולם יקבלו את הטוב ביותר עבורם נובעים ממדריגה גבוהה של חסד, אך עדיין צריך להבין למה הבחינה היתה בחסד עם צאן ולא בחסד עם בני אדם, התשובה היא כי עשיית חסד עם צאן הוא חסד נקי וטהור בלי כוונות אחרות כאשר הכוונה היחידה היא חסד לשם חסד, משא"כ חסד עם בני אדם, כי הצאן לא יכירו לו טובה ולא יתנו לו תודה על מה שעשה למענם, גם שם טוב ופרסומת לא יעשה לו מחסד שכזה שאף אדם לא יודע ממנו, ומקבלי הטובה אינם מבינים בכלל שנעשה עמם חסד, הכלל הוא שבעל החסד השלם שהרצון להיטיב עם הבריות ממלא את לבו והוא משתוקק להתחמד עושה חסד עם כל יצור ולא דוקא עם בני אדם, ובאמת המידה הרמה של חסד מושלם כזה נבחן דוד כמה חסד השקיע בהנהגת הצאן, סיבה נוספת לכך שהשי"ת בחן את דוד בעשיית חסד עם הצאן כי הקב"ה מנסה את האדם ובוחן את מדריגתו דוקא בדברים קטנים ובהתנהגותו בחיי השיגרה שבכל יום, כי לפעמים כאשר אדם עומד בפני נסיון גדול וקשה והוא מודע לכך שזו עת נסיון יתכן שאף מי שאינו בעל מדריגה גבוהה יתאמץ לעמוד בנסיון ואף יצליח בכך וא"כ ההצלחה הזו אינה משקפת את מצבו האמיתי והתמידי של המנוסה, אבל הנסיונות הפעוטים שבחיי היום יום שאדם אינו רואה בהם נסיון כלל ואינו מתאמץ במיוחד לעמוד בהם בזה נמדד ונבחן מצבו האמיתי ומדריגתו הרוחנית בחן השי"ת את דוד במידת החסד התנהגותו היומיומית בעבודתו עם הצאן וכאשר שם נתגלתה מעלת החסד הגדולה שבו היתה זו הוכחה לרום מדריגתו בחסד. גם את המלך הראשון בישראל משה רבינו בחן השי"ת במידת החסד עם הצאן כמו שאמרו חז"ל שמות רבה ב-ב ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן אמרו רבותינו כשהיה משה רבינו עליו השלום רועה צאנו של יתרו במדבר ברה ממנו גדי ורץ אחריו נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא עייף אתה הרכיבו על כתפו והיה מהלך, לא זו בלבד שמושה לא התרעם על כך שהגדי ברה אלא שהמל עליו על שרץ והתעייף ולכן הרכיבו על כתפו, יש להבין וכי רק הגדי רץ ומשה לא והרי רץ אחריו לתופסו ובודאי גם משה התעייף ואולי אף יותר מהגדי וא"כ מדוע מצא לנכון לשאת אותו על כתפו, התשובה היא שמושה רבינו לא עשה חשבונות כאלו מי יותר עייף אלא מתוך מידת החסד והרחמים שהיתה בו והרצון להיטיב לא חשב על עצמו רק על הזולת ואפילו שהזולת במקרה הזה לא היה בן אדם כמותו אלא גדי המל עליו ונטלו על שכמו ומכיון שעמד במבחן החסד באופן נשגב שכזה אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך חיך אתה תרעה צאני ישראל.

מעשה שנענש רבי על צער בעלי חיים:

ואכן מבואר במסכת בבא מציעא דף פה ע"א כיצד רבי נענש בגלל צער בעלי חיים. פעם היה רבי בדרכו ועבר בסמוך לבית השחיטה והנה עגל אשר היה בדרכו לשחיטה רץ לעברו של רבי והכנים ראשו תחת בגדו של רבי והיה בוכה על שנלקח לשחיטה, אך רבי אמר לעגל אין מה לעשות לכן נוצרת ולכן תלך לשחיטה, אמרו מהשמים כיון שלא מרחם על העגל יבואו

בית: רה' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רה' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

עליו יסורים, וכך היה במשך שלוש עשרה שנה סבל יסורים קשים מאוד, ולא נסתלקו ממנו עד שפעם אחרת שפחתו ראתה בחצר תולדות של חולדות ושאלה את רבי מה לעשות איתם, והשיב ורחמיו על מעשיו שלא תסלק אותם, אמרו מהשמים כעת שנתעוררו רחמיו עליהם יסתלקו ממנו היסורים וכך היה. ואם כך נענש רבי בשביל צער העגל על אהת כמה וכמה שהאדם נענש על כל צער שעושה לחברו.

מעשה עם הארז"ל עונש המצער בע"ה:

כמובא סיפור מהאר"י הק' שאשה אחת עמדה מלדת, והאר"י הק' גילה שעונש זה בא עליהם משום שבביתם עמד סולם עבור תרנגולים שיעלו לשותות ולהרוות את צמאונם. ביום מן הימים אמרה האשה להמשרתת שתסיר הסולם משם אף כי לא היתה כונתה לצער את התרנגולים, ופגם זה, צערם של התרנגולים, גרם לעונש שתפסיק מלדת. ואמנם לאחר שהשיבו את הסולם למקומו, נתברכה האשה שוב כפרי כמון (עייין בקב הישר פ"ז). נמצא שגם צערו של בעל חי גורם לקטרוג רח"ל, על אהת וכמה וכמה מה גדול הפגם בגרימת צער לאדם כי מי יוכל לשער עומק הדין המתעורר על ידי גרימת צער לאדם מישראל.

אפילו זבוב אסור לצער:

הא לך פסק דינו של הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל אג"מ חו"מ ח"ב סי' מו שכתב בתוך דבריו כהאי לי שנא זבובים ועכברים יש להקפיד ממידת הסידות שלא להורגם אלא על ידי דבר אחר כדי שלא יקנה בעצמו מידת האכזריות.

רחמנות רבי יצחק אלחנן על החתול:

כתב בספר מידות דיליה: סיפר מרן הרב שך זצ"ל אודות הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל פעם יצא לנפוש בעיירת קייט סמוך לקובנא ונאמן ביתו הגאון רבי יעקב ליפשיץ זצ"ל בא לבקרו וכאשר ראה שרבי יעקב ליפשיץ זצ"ל כבר החל לעשות את הדרך בכדי לחזור לביתו רץ אחריו הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל ואמר לו שכחתי לומר לך על יד ביתי יש חתול שמסתובב וכאשר אני בביתי רגיל אני להגיש לו צלחת חלב מידי יום ביומו ועתה שנסענו לפוש אין מי שידאג לו במטותא מינד תמלא את מקומי עד שאחזור ותגיש לו את צלחת החלב הרי לנו גאון עולם כמו רבי יצחק אלחנן זצ"ל שלא חס על כבודו ודאג וריחם אפילו על בעלי חיים.

מעשה עם מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל:

מוספר על מרן שפעם עשה שילוח הקן ולאחר מכן עמד כנגד היונה ואמר לה יונה יקרה כואב לי שנגרם לך צער אבל אני ואת מהוייבים לעשות רצון בראנו וזו מצוה ממצוות התורה שהשם יתברך ציוה אותנו ואת שותפה לקיום המצוה הגדולה. וזו גדולה המראה על מידת הרחמנות הפנימית שבלבו היית מקוננת עד שמדבר ליונה כאילו היא מבינה את שפתו ובלבד להביע השתתפות בצערה ושאינו עושה הדבר באכזריות.

סגולה לכל צרה.

ובספר רוח חיים להגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל כתב שכן נהגו במי שהוא חולה ומבקש רחמים שמשליכים מאכל לעופות בגינות כדי לרחם על הבריות ובה יהיה זוכה שירחמו עליו מן השמים. וגם בספר שולחן המהור לבקל שומר אמונים זצ"ל מאמר הרחמים והחמלה פ"ה כתב נהגו אנשי מעשה בזמן הקור הגדול להשליך לציפורים דבר מאכל משום שאין מצוי להם אז מזונות וזהו בשביל לעורר רחמים העליונים על כל הברואים.

מוסר השכל:

עלה בידנו ללמוד וללמד עד כמה חובת האדם לעקור מהשורש את מידת האכזריות ולקנות את מידת הרחמנות על כל יצור שהשם יתברך ברא בעולם, ודווקא מבחן האדם במידת הרחמנותו על בעלי חיים וכמאמר חז"ל שמושה רבנו זכה להיות המנהיג היחיד שעלה לשמים וירד ומסר את התורה ונקראת על שמו בזכות מידת הרחמנות על הגדי, וכן דוד המלך זכה לו ולזרעו לנצח את מלכות בית ישראל בגלל מידת הרחמנות על הצאן, ולכן כל אדם יזהיר את בני ביתו ויחנכם במידת הרחמנות על בעלי חיים בכדי להטמיע בהן את מידת הרחמנות שהיא המידה שמאפיינת את זרעו של אברהם וישראל, ואף גם זאת כל שמגלה רחמים על בעלי חיים זוכה ומרחמים עליו מהשמים ולכן זו סגולה לכל צרה לעשות מעשים של רחמים על בעלי חיים ובה יעורר עליו רחמי שמים ויבטלו כל גזרות קשות מעליו ומעל בני ביתו, וכאשר נלך בדרכי הבורא יתברך להיות רחמנים נעורר עלינו רחמי שמים ונזכה לגאולה השלימה בקרוב בחסד וברחמים אמן.

החותרם בברכת שבת שלום ומבורך.

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

